

DOI: [10.32702/2307-2156-2021.11.38](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.11.38)

УДК 331.107.3:06.048.287+008:316.6

О. А. Менська,

*к. ю. н., головний консультант відділу організаційного забезпечення діяльності Першого заступника Голови Верховної Ради України Апарату Верховної Ради України
ORCID ID: 0000-0003-2838-9022*

ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКИХ ІНСПЕКТОРІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

O. Menska

PhD in Law, Chief Consultant of the Department for Organizational Support of the First Deputy Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine, Staff of the Verkhovna Rada of Ukraine

INSTITUTE OF PUBLIC INSPECTORS IN THE FIELD OF CULTURAL HERITAGE PROTECTION AS AN TOOL OF PUBLIC CONTROL IN UKRAINE

Авторка статті здійснила аналіз стану правового регулювання залучення громадськості до сфери охорони культурної спадщини, зокрема, розглянуто інститут громадських інспекторів як інструмент громадського контролю у сфері охорони культурної спадщини в Україні. На переконання авторки, існує нагальна потреба законодавчого врегулювання правової діяльності громадськості у сфері охорони культурної спадщини, через інститут громадських інспекторів, і цю потребу спроможна забезпечити відповідна норма у профільному законі. Проголошуючи цю тезу як основоположну засаду, авторка вважає, що сфера охорони культурної спадщини потребує такого інституту як громадські інспектори і його впровадження в Україні є на часі. Законодавча фрагментарність та невизначеність питань з поточної теми, криє в собі значно глибші нюанси, аніж ті, про які авторка зазначила, і тому описувана проблема повинна стати імпульсом для подальших наукових розвідок, а глибина перспективи для подальших наукових пошуків із означеної теми однозначно демонструє широке поле для цього.

The author of the article analyzed the state of legal regulation of public involvement in the protection of cultural heritage, in particular, the institution of public inspectors was considered as an instrument of public control in the field of protection of cultural heritage in Ukraine. According to the author, there is an urgent need for legislative regulation of the legal activities of the public in the field of cultural heritage protection, in particular through the institution of public inspectors, and this need can be provided by the corresponding norm in the relevant law. Proclaiming this thesis as fundamental, the author believes that the sphere of cultural heritage protection needs such an institution as public inspectors and its implementation in Ukraine is urgent.

The relevance of the chosen topic is explained by the fact that control in the field of cultural heritage protection has a sufficiently large number of mechanisms and forms to ensure the safety of cultural heritage objects for future generations, in particular, one of such forms is public control. Recently, the interest of the scientific community has increased in the topic we have formulated, that aspect of it that

concerns the role of public control over socially important processes in the state, including those related to the preservation of the national cultural heritage.

The study of the issues of preserving the national cultural heritage from the standpoint of public administration science aims to focus on the study of the implementation of the institution of public inspectors in the field of cultural heritage protection as an instrument of public control.

The basis for the analysis were the texts of regulations, including those that have expired, the current and the provisions of the submitted draft laws, which contain a number of effective proposals. This was necessary in order to trace in retrospect the process of formation and development of the issues identified in the topic.

Legislative fragmentation and uncertainty of issues on the current topic conceals deeper nuances than those mentioned by the author, and therefore the described problem should become an impetus for further scientific research, and the depth of prospects for further scientific research on this topic clearly demonstrates a wide field for this.

Ключові слова: *громадські інспектори; громадський контроль; об'єкти культурної спадщини; культурне надбання; державна політика; публічна політика.*

Key words: *public inspectors; public control; objects of cultural heritage; cultural heritage; public policy; public policy.*

Постановка проблеми. Актуальність обраної теми пояснюється тим, що контроль у сфері охорони культурної спадщини, має достатньо велику кількість механізмів та форм для забезпечення збереженості об'єктів культурного надбання для наступних поколінь, зокрема, однією з таких форм є громадський контроль. Ураховуючи посилене останнім часом зацікавлення наукової спільноти сформульованою нами темою, головне, тим її аспектом, який стосується ролі громадського контролю за суспільно-важливими процесами в державі, у тому числі й тих, котрі відносяться до питань збереження вітчизняного культурного надбання, змушує і нашу наукову думку дрейфувати в бік теоретизувань із означеного питання.

Із урахуванням подій, які стрімко відбуваються в Україні, кожна нова фаза реформ характеризується активізацією досліджень відповідної проблематики, що цілком закономірно, позаяк будь-яка наука не може не відгукуватися на потреби практики, що склалася. Напевно, станом на тепер складно віднайти наукові розвідки із обраної нами тематики, у яких би не обґрунтовувалися, аргументувалися й не наводилися пропозиції щодо упровадження механізмів державного регулювання по удосконаленню тієї чи іншої сфери, і сфера охорони культурної спадщини не є винятком. Своєрідний маршрут у дослідницькому дискурсі питань механізму державного регулювання громадського контролю у сфері охорони культурної спадщини в Україні, зокрема, щодо впровадження інституту громадських інспекторів, спробуємо вибудувати і ми.

Державне управління у галузі культури вибудовується та, відповідно, має свої умовні центр та периферію (власне як і будь-яка галузь). У центрі містяться ті ключові проблеми, що, на переконання авторки, стосуються питань інтеграції культури в сферу життя суспільства у загальному, так би мовити, її вигляді. На периферії перебувають ті, що мають стосунок до самоідентифікації, яка матеріалізована, у тому числі, й в об'єктах культурної спадщини, та до питань їх збереження, охорони й захисту. Тому вважаємо за доцільне перемістити сам центр уваги від теоретизувань до більш практичних, а саме: до особливостей громадського контролю у сфері охорони культурної спадщини в Україні через інститут громадських інспекторів. Таким чином, вивчення питань збереження вітчизняного культурного надбання з позиції науки державного управління маємо на меті так, щоб сфокусуватися на дослідженні впровадження інституту громадських інспекторів у сфері охорони культурної спадщини як інструменту громадського контролю.

Усе вищевикладене зумовило вибір та відповідне формулювання теми поточної наукової розвідки. Тож не будемо провадити розлогі міркування щодо актуальності обраної теми, а перейдемо до предметного її наповнення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зростання кількості різноманітних наукових досліджень, як то монографій, дисертацій, окремих статей у спеціалізованих виданнях, останнім часом однозначно свідчить про невдаваний інтерес учених до теми, яка стосується культурного надбання у якості об'єкта для досліджень та окремо щодо питань його захисту та охорони. Існує великий масив різномірної наукової літератури, зміст якої так чи інакше зачіпає дану проблематику. Це праці таких дослідників, як-то: О. М. Болбаса, О. І. Воронова, О. В. Малишевої, В. В. Мещерякова, В. Д. Холодок та ін.

Дійсно, свого часу деякі науковці переймалася питаннями збереження культурного надбання, але їх наукові доробки стосувалися здебільшого опису наявних проблем, рідше – способів їх вирішення. Однак, комплексної наукової роботи та цілісного вивчення громадського контролю в сфері охорони культурної спадщини, проблем реалізації механізмів здійснення контролю у цій сфері, його еволюції в період Незалежності України, яка дозволила би з історико-правового, теоретичного і практичного погляду вивчити це питання, досі немає. Пояснюється

це тим, що проблема реалізації механізмів громадського контролю у сфері охорони культурної спадщини, яка розглядається в даному дослідженні, за своєю природою, і на думку авторки, окрім того, що має міждисциплінарний характер, і перебуває у сфері уваги фахівців, які займалися правовим, політичним, соціальним та державним управлінням, подекуди сама по собі носить дуальний характер.

Із огляду на вищевказане, обрана для дослідження тема належить до маловивчених у сучасній науці з державного управління, що власне і вимагає її усестороннього дослідження, принаймні на рівні окремої статті.

Мета статті. Інститут громадських інспекторів у сфері охорони культурної спадщини як інструмент громадського контролю в Україні не ставав спеціальним об'єктом самостійного дослідження, що не сприяє повному уявленню про його специфіку та особливості. Із огляду на таке, та апелюючи до нормативно-правової бази й ілюструючи власні міркування, авторка поточної статті, спираючись на попередні здобутки науковців, авторитетних думок інших дослідників, у якості завдання до цієї статті має на меті проаналізувати інститут громадських інспекторів у сфері охорони культурної спадщини як інструмент громадського контролю в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважаємо, що у питаннях збереження об'єктів культурної спадщини, особливо тих, які територіально знаходяться у віддалених місцях, саме небайдужість представників громадянського суспільства виступає без перебільшення мало не єдиним дієвим інструментом, який може щонайменше привернути увагу суспільства та сигналізувати державні органи, покликані опікуватися культурним надбанням, щодо того стану об'єкта культурної спадщини, який із різних причин не був зафіксований відповідними й уповноваженими на те органами. Із огляду на це, окреслений напрям містить в собі неприхований потенціал в частині визначення особливостей та сутності інституту громадських інспекторів з питань охорони культурної спадщини як форми контролю з метою забезпечення збереження та належного утримання пам'яток, їхніх територій і зон охорони, історичних ареалів, захисту традиційного характеру середовища.

Науковий підхід до означеного питання радше послуговується усталеними судженнями, що у будь-якій демократичній державі (якою є і Україна) забезпечення прав і свободи людини та громадянина неможливе без відповідного контролю. Як заповідають норми Конституції України, громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами (ст. 38), а як засвідчує вже усталена позитивна практика участі громадськості у прийнятті управлінських рішень у процесах державного управління, від цього зростає не тільки кількість, але й відчутно множитья якість вироблення державно-управлінських рішень.

Наперед зазначимо, що на відміну від більшості сучасних наукових розвідок, специфіка нашого дослідження визначається вивченням відповідного масиву літератури не тільки сьогодення, а й у більш ранніх, почасти «мертвих», у стосунку до теперішньої ситуації, джерел. Це необхідно аби простежити в ретроспективі процес становлення та свого розвитку означених у темі питань.

Про участь громадськості найперше визначалося в постанові Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 року № 1378 «Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», якою було затверджено Порядок проведення консультацій із громадськістю з питань формування та реалізації державної політики (нині ця Постанова втратила свою чинність). Цим Порядком власне і визначалися основні вимоги до організації і проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 травня 2005 р. № 356 «Про додаткові заходи щодо залучення громадян до участі в управлінні державними справами» (Постанова також втратила свою чинність), визнавалося за доцільне утворення громадських колегій при Прем'єр-міністрові України, Першому віце-прем'єр-міністрові, віце-прем'єр-міністрах, міністрах, керівниках інших центральних органів виконавчої влади, Голові Ради міністрів Автономної Республіки Крим, головах місцевих державних адміністрацій на базі громадських рад, утворених відповідно до вищезгаданої Постанови Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378.

Окрім цих, також були Постанови Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2009 р. № 1302 «Про додаткові заходи щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»; від 6 січня 2010 р. № 10 «Про затвердження Порядку залучення громадян до формування та реалізації державної політики» та ін. А вже нині чинною Постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» були затверджені Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики та Типове положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації [1].

Окрім зазначеного, пропоноване дослідження має опертям і першоджерела, зокрема, ми апелювали до норм, які безпосередньо покликані врегулювати питання долучення громадськості до сфери охорони культурної спадщини. Так, у статті 8 Закону України від 08.06.2000 № 1805-III «Про охорону культурної спадщини» [2] закріплено положення про те, що органи охорони культурної спадщини можуть залучати до роботи за їхньою згодою досвідчених фахівців у сфері охорони культурної спадщини, а також громадян на правах громадських інспекторів для спостереження за станом зберігання та використання пам'яток, їхніх територій і зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць.

Органи охорони культурної спадщини можуть винагороджувати залучуваних фахівців та громадян на правах громадських інспекторів, а також відшкодовувати їм витрати, пов'язані з виконанням доручень щодо охорони культурної спадщини, за рахунок коштів, призначених для фінансування охорони культурної спадщини в

порядку, що встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини.

На тлі цього потрібно вказати, що одним із інструментів громадського контролю мала би стати діяльність інституту громадських інспекторів з охорони культурної спадщини. Але чинники, котрі обумовлюють їх функціонування нормативно належним чином дотепер не упорядковані.

Правове регулювання участі представників громадськості по охороні об'єктів культурної спадщини, зокрема, щодо діяльності громадських інспекторів, окрім вище згаданої норми Закону України «Про охорону культурної спадщини», містить стаття 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, якою визначено перелік осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Так, у справах про адміністративні правопорушення мають право складати представники органами, зазначеними в статтях 218-221, протоколи про правопорушення мають право складати представники громадських організацій або органів громадської самодіяльності, у тому числі, громадський інспектор Українського товариства охорони пам'яток історії та культури [3]. Жодним чином не применшуючи ролі, яку узяло на себе Українське товариство охорони пам'яток історії та культури як добровільної науково-творчої громадської організації, котра своєю місією, окрім іншого, вбачає виявлення, вивчення та збереження пам'яток історії України та культурного надбання українського народу, змушені констатувати, що цієї норми замало.

Між тим, законодавча база в сфері охорони культурної спадщини не визначає ні самого поняття «громадський інспектор», ні переліку їх повноважень, ані методики їх відбору, як-то: вимоги до кандидатів на роль громадських інспекторів; порядок відбору таких кандидатів; повноваження для роботи; оцінка їх діяльності тощо. Саме із цієї причини аналізована проблема видається складнішою для вирішення.

Порядок залучення громадських інспекторів до охорони об'єктів культурної спадщини, їх повноваження та обов'язки, нині визначаються відповідними положеннями на локальному рівні. Приміром, Наказом Департаменту культури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 15 квітня 2016 року № 74, зареєстрованого в Головному територіальному управлінні юстиції у місті Києві 17 травня 2016 р. № 42/1355 затверджено Положення про громадських інспекторів з охорони об'єктів культурної спадщини міста Києва.

Рішенням виконавчого комітету Одеської міської ради № 343 від 24.09.2020 р. з метою залучення громадян до ефективної співпраці у сфері охорони культурної спадщини м. Одеси було затверджено Положення про громадських інспекторів з питань охорони культурної спадщини м. Одеси при управлінні з питань охорони об'єктів культурної спадщини Одеської міської ради. Цим рішенням здійснена спроба відновити роботу громадських інспекторів з охорони культурної спадщини, який був створений в Одесі у 2013 році, проте вже у 2018 році його робота була припинена.

Окрім вказаного, зазначимо, що на державному рівні інститути, покликані у публічній площині опікуватися вітчизняним культурним надбанням, окрім покладених на профільне міністерство – Міністерство культури та інформаційної політики України повноважень щодо цього, наразі починають тільки з'являтися. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 118¹ затверджено Положення про Державну інспекцію культурної спадщини України (ДІС), яка повинна стати центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури та інформаційної політики і який реалізує державну політику із здійснення контролю у сфері охорони культурної спадщини. ДІС очолює Голова, який, окрім іншого, призначає громадських інспекторів з охорони культурної спадщини та видає їм посвідчення, організовує їх роботу, надає їм методичну та практичну допомогу, вживає заходів до усунення виявлених недоліків і порушень в їх діяльності (ст. 11 п. 16) [4].

Оскільки у нашому дослідженні підґрунтям для аналізу стануть не тільки тексти тих, які втратили свою чинність та чинних нормативно-правових актів, але й тих, які тільки пропонуються, ми звернемо свою дослідницьку увагу на положення поданих проєктів законів, які містять ряд досить актуальних і, на наш погляд, ефективних пропозицій. Так, наразі подано проєкт Закону України «Про правові та організаційні засади громадського контролю та громадського діалогу в Україні», реєстр. № 5458 від 30.04.2021 (далі по тексту Проєкт № 5458) [5], яким пропонується визначити правові та організаційні засади здійснення громадського контролю за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб щодо виконання ними вимог Конституції і законів України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, інших актів законодавства, що визначають права і свободи людини і громадянина та механізм їх реалізації, а також встановлює механізм здійснення громадського діалогу в Україні.

І пори те, що Проєкт № 5458 напряду не стосується теми нашого наукового пошуку, вважаємо за потрібне вказати, що його положення окреслюють, у тому числі, й поняття суспільного інтересу, до якого, окрім іншого, увійшли законні інтереси, пов'язані з формуванням та розвитком громадського суспільства, демократичної правової держави, суспільної безпеки, умов гідного життя, розвитку людини та громадянина серед яких є і правовідносини в сфері культури, а також контролю за використанням бюджетних коштів, правоохоронної діяльності та інших суспільно значущих сферах.

¹ Дію Положення про Державну інспекцію культурної спадщини України згідно з Постановою КМ № 231 від 23.03.2020 р. зупинено. Детальніше про це. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/231-2020-%D0%BF#n6>

Зауважимо, що це не перший проєкт закону про громадський контроль. Набагато раніше були здійснені спроби законотворцями нормативно закріпити інститут громадського контролю на рівні закону². Утім, донині такого законодавчого акту прийнято не було. Із огляду на те, що сучасні виклики свідчать про зростаючу необхідність залучення механізмів громадського контролю до процесів у державному управлінні, заслугове поцінування концепція стосовно необхідності законодавчо закріпити інститут громадського контролю загалом, та у зв'язку із цим, перезапустити інститут громадських інспекторів у питаннях охорони культурної спадщини зокрема.

У контексті сказаного потрібно зазначити, що 30.12.2020 року було зареєстровано Проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за руйнування та знищення нерухомої культурної спадщини і порушення традиційного характеру середовища (реєстр. № 4562) (далі по тексту – Проєкт № 4562) [6].

Проєкт № 4562, відповідно до пояснювальної записки до нього, був розроблений для вжиття ефективних національних заходів задля охорони, збереження, популяризації й передачі майбутнім поколінням культурної спадщини та запобігання порушенням у сфері охорони культурної спадщини шляхом: посилення відповідальності за руйнування та знищення нерухомої культурної спадщини і криміналізацію діянь пов'язаних із порушення традиційного характеру середовища.

Окрім іншого, авторами Проєкту № 4562 було запропоновано доповнити Закон України «Про охорону культурної спадщини» відповідною статтею про громадських інспекторів у сфері охорони культурної спадщини. Так, у Проєкті 4562 статтю 8 пропонується присвятити громадському контролю у сфері охорони культурної спадщини, зокрема, громадський контроль у сфері охорони культурної спадщини мають здійснювати громадські інспектори з охорони культурної спадщини з метою спостереження за станом зберігання та використання пам'яток, їхніх територій, охоронюваних археологічних територій, збереження традиційного характеру середовища зон охорони, історичних ареалів населених місць згідно з Положенням про громадський контроль, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини.

Громадські інспектори з охорони культурної спадщини:

а) беруть участь у проведенні спільно з посадовими особами відповідних органів охорони культурної спадщини моніторингу;

б) складають акти візуального обстеження об'єкта контролю;

в) повідомляють про факти порушень законодавства про охорону культурної спадщини через електронний кабінет користувача електронної системи відповідно до Положення про громадський контроль [7].

Таким чином, особливості державного контролю з боку уповноважених органів, які повинні опікуватися, у тому числі, питаннями дотримання пам'ятоохоронного законодавства можуть мати оптимальну модель функціонування у тісному взаємозв'язку з громадським контролем. Не безпідставно вважаємо, що громадський контроль необхідний, хоча би з превентивних міркувань задля мети попередження та нівелювання імовірних непоправних наслідків порушення законності утримування об'єктів культурної спадщини. На наше переконання, такий вид контрольної діяльності і саме з боку громадських інспекторів спроможний не просто додати ефективності у питаннях, які стосуються збереження культурного надбання, а й попередити несприятливі можливі наслідки, які можуть виникнути від недолугого утримування об'єктів культурної спадщини.

Авторка поточної статті не плекає ілюзій та не збирається вдаватися до незрозумілих інсинуацій поза тим, що складає її дослідницький інтерес. Однак, центральною для нашої праці є теза про те, що у ракурсі наукових пріоритетів і завдань власного дослідження найбільш прийнятним та ключовим у питаннях, які стосуються інституту громадських інспекторів є висновок, що правове врегулювання створення, впровадження та їх діяльності станом натеper є більш, ніж актуальним. Проголошуючи цю тезу як основоположну засаду вважаємо, що сфера охорони культурної спадщини потребує такого інституту як громадські інспектори. Із огляду на вказане, необхідно закріпити в чинному пам'ятоохоронному законодавстві положення щодо громадських інспекторів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Здійснений аналіз теоретичних положень та чинної правової регламентації громадського контролю та діяльності громадських інспекторів у сфері охорони культурної спадщини уможливило зробити такі висновки.

По-перше, не потребує доведення той, факт, що залучення громадськості до питань охорони й захисту об'єктів культурної спадщини є не тільки суспільно корисним, але й виступає однією з ефективних форм контролю за діяльністю осіб, у власності чи користуванні яких перебувають об'єкти культурної спадщини, а отже усіляко має бути підтриманий з боку держави, у тому числі й на законодавчому рівні.

По-друге. Ключові, базисні принципи організації роботи громадських інспекторів нині нормативно не врегульовані. У зв'язку із цим, та із метою законодавчого закріплення діяльності громадських інспекторів, повинен бути розроблений відповідний нормативно-правовий акт, який дозволить викристалізуватися чітким напрямом для консолідації зусиль і координації спільних дій держави та небайдужої громадськості для мети збереження вітчизняного культурного надбання (тим більше, що вже є суттєві нормативні напрацювання щодо цього). На цій підставі, вважаємо, що комплексність у питаннях збереження об'єктів культурної спадщини повинна охоплювати також ініціацію та координуючу функції в частині партнерських відносин держави та недержавного секторів,

² Див., наприклад, проєкти № 4697 від 14.04.2014, № 2737-1 від 13.05.2015, № 9013 від 07.08.2018, № 2282 від 17.10.2019.

зокрема, із тією його частиною, котру вкрай необхідно й потрібно залучати до охорони об'єктів культурної спадщини з числа громадських діячів, фахівців та волонтерів. Отже, завдання по збереженню та охорони об'єктів культурної спадщини повинне вирішуватися спільними зусиллями органами охорони культурної спадщини та інститутом громадських інспекторів.

По-третє, найсуттєвіше. Із наведених міркувань вбачається можливим резюмувати, що вивчення означеного у темі питання є на часі, а розглядуваний матеріал дає змогу висновкувати, що у довгостроковій перспективі (*longue durée*) налагодження взаємодії між державним і громадським секторами у частині здійснення громадського контролю у питаннях охорони культурної спадщини, шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів або закріплення окремих положень щодо цього у вже чинних, сприятиме не тільки ефективності процесу вироблення державної політики у цій сфері, але й позитивно впливатиме на швидкість, якість та наслідки реалізації прийнятих державно-управлінських рішень у пам'яткоохоронній галузі.

Список використаних джерел.

1. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/996-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.11.2021).

2. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 № 1805-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1805-14#Text> (дата звернення 15.11.2021).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/80732-10#Text> (дата звернення 15.11.2021).

4. Положення про Державну інспекцію культурної спадщини України : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 118 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1185-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.11.2021).

5. Про правові та організаційні засади громадського контролю та громадського діалогу в Україні : проект Закону України реєстр. № 5458 від 30.04.2021 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71831 (дата звернення 15.11.2021).

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за руйнування та знищення нерухомої культурної спадщини і порушення традиційного характеру середовища : проект Закону України реєстр. № 4562 від 30.10.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70778 (дата звернення 15.11.2021).

References.

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Resolution o “On ensuring public participation in the formation and implementation of public policy”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/996-2010-%D0%BF#Text> (Accessed 15 november 2021).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine “On the protection of cultural heritage”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1805-14#Text> (Accessed 15 november 2021).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (1984), “Code of Ukraine on Administrative Offenses”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/80732-10#Text> (Accessed 15 november 2021).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution “Regulations on the State Inspectorate for Cultural Heritage of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1185-2019-%D0%BF#Text> (Accessed 15 november 2021).

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), draft Law of Ukraine “On legal and organizational principles of public control and public dialogue in Ukraine”, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71831 (Accessed 15 november 2021).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2020), draft Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Strengthening Responsibility for Destruction and Destruction of Immovable Cultural Heritage and Violation of the Traditional Nature of the Environment”, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70778 (Accessed 15 november 2021).

Стаття надійшла до редакції 15.11.2021 р.